

RESTAFVAL

Laatst gewijzigd op 1september 2005

- 1 Indicatoromschrijving
 - 1.1 Naam
 - 1.2 Definitie
 - 1.3 Meeteenheid
 - 1.4 Plaatsing in het DPSIR kader
 - 1.5 Referentie
- 2 Beleidsrelevantie
 - 2.1 Functie, betekenis
 - 2.2 Prioriteit voor de kust en Relevantie voor duurzame / geïntegreerde ontwikkeling van het kustzonegebied
 - 2.2.1 Vlaams afvalbeleid
 - 2.2.2 Afvalbeleid aan de kust
 - 2.2.3 Relatie met duurzame ontwikkeling
 - 2.3 Beleidsdomein(en)
 - 2.4 Verband met andere indicatoren en internationaal gebruik
 - 2.5 Streefwaarden
 - 2.6 Relevante conventies, akkoorden en wetgeving
 - 2.6.1 Vlaamse wetgeving
 - 2.6.2 Federale wetgeving
 - 2.6.3 Internationale wetgeving
 - 2.6.4 Gemeentelijke convenanten
 - 2.6.5 Milieubeleidsovereenkomst (MBO)
- 3 Methodologische beschrijving en onderliggende definities
 - 3.1 Onderliggende definities en concepten
 - 3.2 Meetmethode
 - 3.3 Beperkingen van de indicator
- 4 Gegevens – input
 - 4.1 Gegevensbronnen (persoon, dienst, adres)
 - 4.2 Vorm van de gegevens
 - 4.3 Kwaliteit en beschikbaarheid van de gegevens

1 INDICATOROMSCHRIJVING

1.1 NAAM

De hoeveelheid restafval per inwoner.

1.2 DEFINITIE

De indicator wordt gedefinieerd als de totale hoeveelheid uiteindelijk te verwijderen huishoudelijk afval (= huisvuil, grofvuil, gemeentevuil, sorteeresidu van PMD), onafgezien de inzamelwijze, gedeeld door het aantal inwoners per gemeente. Het huishoudelijk restafval is inclusief het afval van tweede verblijven en een gedeelte van het afval afkomstig van de horeca (dit is afhankelijk van de inzamelwijze van de kustgemeenten).

1.3 MEETEENHEID

De indicator wordt uitgedrukt in aantal kg per inwoner, per gemeente.

1.4 PLAATSING IN HET DPSIR KADER

Deze indicator is van het pressure-type.

1.5 REFERENTIE

Paredis, E., Block, T. & J. Van Assche. (2001). Op weg naar duurzaamheidsindicatoren voor het kustgebied, Universiteit Gent, Centrum voor Duurzame Ontwikkeling, in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Leefmilieu en Infrastructuur, AWZ-AWK.

2 BELEIDSRELEVANTIE

2.1 FUNCTIE, BETEKENIS

Afval is er altijd al geweest. Iedereen wordt er dagelijks mee geconfronteerd. Voor de huishoudens houdt het probleem meestal op met het aan de deur zetten van hun vuilniszak. Het probleem is echter veel complexer dan dat. Grote hoeveelheden afval moeten opgehaald en verwerkt worden en de uiteindelijke verwijdering van de afvalstoffen (verbranden en storten) brengt tal van milieuproblemen met zich mee (verlies van grondstoffen en energie, emissies naar bodem, water en lucht, ruimtebeslag).

De hoeveelheid afval die geproduceerd wordt per inwoner is direct gerelateerd aan de individuele productie en het consumptiepatroon. Een verhoogde consumptie leidt doorgaans tot het gebruik van goederen met een hoog gehalte aan verpakkingsmateriaal. Als gevolg van het gevoerde afvalbeleid zal de gemeenschap goederen zoveel mogelijk trachten te recyclen en hergebruiken om het volume aan afval te verminderen.

2.2 PRIORITEIT VOOR DE KUST EN RELEVANTIE VOOR DUURZAME / GEÏNTEGREERDE ONTWIKKELING VAN HET KUSTZONEGEBIED

2.2.1 Vlaams afvalbeleid

Het afvalbeleid inzake huishoudelijke afvalstoffen voldoet aan de principes van de Ladder van Lansink. Dit betekent dat afvalpreventie verkozen wordt boven hergebruik en selectieve inzameling van afvalstoffen. De verwerking van afvalstoffen via verbranding, al dan niet met energierecuperatie, en afvoer naar stortplaatsen staan onderaan de ladder.

Om het doel van het Vlaams afvalstoffenbeleid te kunnen bereiken, legt het Afvalstoffendecreet de volgende hiërarchie vast voor het behandelen van afval (zie website OVAM):

- voorkomen van afvalstoffen zowel van de hoeveelheid als van de schadelijkheid ervan is prioriteit nummer 1. Voorkomen is beter dan verwerken (kwantitatieve preventie). Ook het terugdringen van het gebruik van producten die eenmaal in de afvalfase schadelijk zijn, is voorkomen van afvalstoffen (kwalitatieve preventie). Een goed afvalstoffenbeheer start met het voorkomen van afvalstoffen;

Reeds jaren werkt de OVAM verschillende acties uit die de Vlaming aansporen om afval meer te voorkomen. In hoofdzaak gaat het daarbij om informatie en sensibilisatie. De campagnes, programma's, publicaties e.d. behandelen wel steeds specifieke thema's of zijn gericht naar bepaalde doelgroepen.

Een belangrijk en steeds terugkerend thema is afvalarm consumeren. Alle Vlamingen zijn consumenten, en we consumeren tijdens vrijwel al onze bezigheden. Vandaar dat we rond afvalarme consumptie heel wat acties opzetten, van praktische informatie per productgroep tot brede sensibilisatiecampagnes.

Een groot deel van onze afvalberg bestaat uit groente-, fruit- en tuinafval. Groot genoeg om op grote schaal het thuiscomposteren te promoten, als belangrijke bijdrage tot de verminderen van huishoudelijk afval. Ook papier is een belangrijke fractie, en is het voorwerp van diverse acties bedoeld voor ieder van ons.

- wordt er toch afval geproduceerd dan moeten volgende technieken achtereenvolgens worden onderzocht en worden toegepast : hergebruik en recuperatie van afvalstoffen;

De Vlaamse regering bepaalt hoe bepaalde afvalstoffen selectief ingezameld moeten worden. Ofwel ligt de mogelijkheid tot hergebruik, compostering of recyclage hiervan aan de basis, ofwel bepaalde gevaarseigenschappen die maken dat deze afvalstoffen in specifieke verwerkingsinstallaties verwerkt moeten worden (bv. KGA).

In het VLAREA en in het Uitvoeringsplan huishoudelijke afvalstoffen 2003-2007 staan alle modaliteiten vermeld van de wijze waarop de diverse afvalsoorten selectief ingezameld moeten worden bij alle gezinnen.

- op de derde plaats komt het verbranden met energierecuperatie onder strenge milieuhygiënische voorwaarden;

- en ten slotte als laatste toevlucht het storten onder strenge milieuhygiënische voorwaarden van de restfractie of anders gezegd van die afvalstoffen die niet kunnen worden voorkomen, hergebruikt, gerecycleerd of verbrand.

Afvalstoffen zijn voor een belangrijk deel het resultaat van het menselijk gedrag als individu of als groep, of de gevolgen daarvan. De Vlaamse overheid kan bepaald gedrag als (on)gewenst beschouwen voor het bereiken van de doelstellingen van het afvalstoffenbeleid en zal dit gedrag proberen te sturen of te beïnvloeden met de inzet van beleidsinstrumenten.

Dat uitgerekend voor de sector afval als eerste aan een planmatige aanpak werd gedacht en gewerkt, is niet toevallig. De behoefte aan gepland beleid kwam vooral voort uit concrete problemen met de afvalverwijdering en de ontoereikende aanpak. De Vlaamse regering stelde om de vijf jaar één afvalstoffenplan vast. Eerst hoofdzakelijk als afvalverwijderingsplan en daarna met meer klemtoon op het inzamelen en voorkomen van afval.

De behoefte aan harmonisatie, coördinatie en integratie heeft geleid tot een vernieuwde planning van het afvalbeleid. Die krijgt nu gestalte in de vorm van een samenhangend 'stelsel van plannen'. Er wordt dus geen afzonderlijk afvalstoffenplan meer opgemaakt. Het afvalbeleid wordt op strategisch niveau volledig geïntegreerd in het milieubeleidsplan (MBP). Het milieujaarprogramma (MJP) en verschillende uitvoeringsplannen voor het afvalbeleid (UPA) geven invulling aan het afvalbeleid op een operationeel of uitvoeringsgericht niveau. Daarnaast geven uiteraard ook de provinciale en gemeentelijke milieubeleidsplannen een lokale invulling aan het afvalbeleid.

2.2.2 Afvalbeleid aan de kust

Het toerisme aan de kust is een zegen voor de economie, maar er is ook een keerzijde aan de medaille. De toeristische drukte zorgt immers voor heel wat extra afval. Toeristen sorteren ook minder goed, soms gewoon doordat ze over onvoldoende informatie of faciliteiten beschikken. De kustgemeenten behoren tijdens de zomermaanden op het vlak van afvalproductie tot de top van ons land. Dit betekent dat deze gemeenten het moeilijk hebben de taakstellingen inzake preventie, selectieve inzameling en eindverwerking te bereiken.

Daarom zetten de kustgemeenten alles in het werk om de afvalberg beheersbaar te houden; de kustbezoekers informeren (over de ophaalregeling) en begeleiden bij het sorteren, de verschillende fracties heel frequent ophalen, extra glascontainers ter beschikking stellen en alle nodige middelen inzetten om het strand en de dijk net te houden.

Meest zichtbaar, en bovendien storend voor het toeristisch imago, is natuurlijk het probleem van het zwerfvuil. Ook het gebruik van niet reglementaire zakken, het buiten plaatsen van afval op verkeerde momenten enz. is een veel voorkomende vorm van zwerfvuil aan de kust. De praktijk leert ons dat sommige kustgemeenten hier al iets aan deden of doen via bijvoorbeeld communicatiecampagnes enz. Andere kustgemeenten voerden echter totnogtoe nog geen enkele sensibiliseringsactie. Daarom lanceerde de Provincie West-Vlaanderen in 2001 de communicatiecampagne 'Hou je afval in het oog. Ook aan onze kust' (zie website Provincie West-Vlaanderen). De campagne kwam tot stand in overleg met de kustwerkgroep afval (de Provincie West-Vlaanderen; de milieuambtenaren van de verschillende kustgemeenten en de verschillende afvalintercommunales).

Met de communicatiecampagne 'Hou je afval in het oog. Ook aan onze kust.' wil het Provinciebestuur twee objectieven nastreven:

- Bij de kusttoerist een mentaliteitsverandering teweegbrengen en verkrijgen dat de toerist inspanningen doet op drie vlakken: afval voorkomen, beter sorteren en geen zwerfvuil achterlaten.
- De samenwerking tussen de kustgemeenten hieromtrent verbeteren en stimuleren. Zo kunnen zwakkere gemeenten bijleren van de sterkere, kan de groepsdynamiek een stimulerend effect hebben op de achterblijvers (men kan moeilijk alleen achterblijven) enz.

Om de invloed van het toerisme op de afvalproductie enigszins in rekening te brengen, krijgen de kustgemeenten correctiefactoren toebedeeld. De correctiefactoren alleen volstaan echter niet om aan de vooropgestelde taakstellingen te voldoen. Van de gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden in de kustzone wordt verwacht dat ze extra inspanningen leveren om de hoeveelheid te verwijderen afval te doen dalen. Het kustactieplan bundelt de concrete acties die de kustgemeenten en -intercommunales, in samenwerking met OVAM uitwerken om op die manier een voldoende daling van de afvalproductie te verkrijgen.

2.2.3 Relatie met duurzame ontwikkeling

In een duurzame streek dient er zo weinig mogelijk afval geproduceerd te worden, omdat dit een aanduiding is van het rationeel omgaan met grondstoffen en natuurlijke rijkdommen. Een daling van de totale hoeveelheid afval wordt in het kader van een duurzame ontwikkeling als positief ervaren. Bij deze evoluties moet men in gedachten houden dat er veeleer gestreefd moet worden naar afvalvoorkoming dan naar afvalrecyclage wat een rationeel omgaan met grondstoffen inhoudt. Hoewel voorkomen, zelfs sorteren, voor een 'vergankelijke' bevolking als de toeristen minder evident is: geen mogelijkheid om thuis te composteren, meer gebruik van wegwerpverpakkingen, zorgelozer gedrag, minder faciliteiten om te sorteren, moeilijker bereikbaar voor informatie van de overheid, ...

2.3 BELEIDSDOMEIN(EN)

De indicator behoort tot het **domein 'Milieukwaliteit', subdomein 'Afval'**.

In de studie 'Op weg naar duurzaamheidsindicatoren voor het kustgebied' van het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling van de UG werden prioriteiten geïdentificeerd voor een duurzame ontwikkeling van de kust, onder andere aan de hand van interviews met de belangengroepen. Deze indicator behoort tot prioriteit '3. Verbetering van het milieu en de natuur - 3.1 Beheersing van milieustromen'.

2.4 VERBAND MET ANDERE INDICATOREN EN INTERNATIONAAL GEBRUIK

De 'Encyclopedia of Urban Environment-Related Indicators (CEROI; City Environmental Indicators Encyclopedia)' biedt gedetailleerde informatie over individuele indicatoren met aandacht voor metingen, referenties en voorbeelden (zie website CEROI). Deze encyclopedie geeft steden de mogelijkheid indicatoren te selecteren uit lijsten met voorgestelde indicatoren voor individuele kwesties en thema's. De indicator 'restafval' is opgenomen in deze lijsten. Daarnaast wordt deze indicator aangeduid als een (potentiële) indicator door de UN Commission for Sustainable Development (UN CSD) en OECD Group on the State of the Environment

in het kader van OECD Environmental Performance Review Programme (Organisation for Economic Co-operation and Development, 1993).

Op Europees niveau behoort deze indicator tot de 24 beschreven indicatoren van de Scottish Executive Environment Group in het kader van het duurzaamheidsbeleid voor Schotland (Scottish Environmental Indicators Group, 2000).

Om te voldoen aan de vooropgestelde doel- en taakstellingen van het Uitvoeringsplan Huishoudelijke Afvalstoffen 2003-2007 is het belangrijk zoveel mogelijk gegevens omtrent de inzameling en verwerking van afvalstoffen te verzamelen (zie website OVAM). Deze gegevens zijn belangrijke kwantitatieve indicatoren voor het gevoerde afvalbeleid. Samen met de kwalitatieve indicatoren kan het gevoerde afvalbeleid in de toekomst bijgestuurd worden.

In een eerste poging om de resultaten van ons afvalpreventiebeleid in beeld te brengen, ontwikkelde de OVAM een set van indicatoren (zie website OVAM). Deze indicatoren geven ons globale conclusies over de manier waarop burgers, gemeentebesturen, producenten en distributie inspeelden op de beleidsimpulsen. Ze zijn echter nog niet geschikt voor een effectmeting of beleidsevaluatie. De huidige set bevat acht indicatoren die gekoppeld zijn aan beleidsdoelstellingen en -acties, zoals onder meer opgenomen in de Uitvoeringsplannen Huishoudelijke Afvalstoffen.

De indicator houdt verband met volgende (potentiële) indicatoren rond duurzaam kustzonebeheer:

- Economisch belang van de havens
- Vervuiling op zee
- Ecologische risico-index voor schadelijke stoffen in organismen
- Kwaliteit strandwater
- Verblijfstoerisme
- Verkeer op de weg
- Ecologische voetafdruk van het kustgebied

2.5 STREEFWAARDEN

In het Uitvoeringsplan Huishoudelijke Afvalstoffen 2003-2007 (OVAM, 2002) worden taakstellingen vooropgesteld voor het aanbod aan huishoudelijk afval bestemd voor eindverwerking. Deze taakstellingen zijn de volgende:

- 2003: 180 kg op Vlaams niveau met een max. van 220 kg per inwoner op gemeenteniveau
- 2005: 165 kg op Vlaams niveau met een max. van 220 kg per inwoner op gemeenteniveau
- 2007: 150 kg op Vlaams niveau

2.6 RELEVANTE CONVENTIES, AKKOORDEN EN WETGEVING

Hierna volgt een overzicht van de belangrijkste en meest relevante Vlaamse, federale en internationale wetgeving m.b.t. afvalstoffen (zie website OVAM). Dit overzicht is niet volledig, zo ontbreken hier de wetgeving m.b.t. verpakkingsafval, mileutaksen, Vlarem en andere wetgeving.

2.6.1 Vlaamse wetgeving

2.6.1.1 *Het afvalstoffendecreet:*

Het afvalstoffendecreet vormt de wettelijke basis voor het realiseren van het afvalstoffenbeleid binnen het Vlaamse gewest. Het decreet dateert oorspronkelijk van 2 juli 1981 maar werd in 1994 fundamenteel gewijzigd. Het decreet is een zogenaamd kaderdecreet, d.w.z. dat het wel de belangrijkste bepalingen bevat maar dat die verder uitgevoerd moeten worden door de Vlaamse regering in uitvoeringsbesluiten zoals bv. het Vlarea of het Vlaams Reglement inzake Afvalvoorkoming en -beheer.

2.6.1.2 *Uitvoeringsbesluiten:*

VLAREA

Het Vlarea is het Vlaams reglement inzake afvalvoorkoming en -beheer en geeft uitvoering aan de meeste bepalingen inzake het afvalstoffendecreet. Het werd in 1998 van kracht en bundelde alle reeds bestaande uitvoeringsbesluiten; op enkele uitzonderingen na, en gaf bovendien uitvoering aan nieuwe bepalingen van het afvalstoffendecreet zoals de bepalingen m.b.t. de aanvaardingsplicht voor afvalstoffen of het gebruik van afvalstoffen als secundaire grondstof. VLAREA moet Vlaanderen onder meer op weg zetten naar een onderbouwd recyclagebeleid. Het geeft een nieuw kader aan voor de recyclage. Het reglement richt zich zowel op huishoudelijke als industriële afvalstoffen. Voor vijf specifieke (huishoudelijke) afvalstromen worden concrete recyclagedoelstellingen vastgelegd. Aan de producent van deze producten (papier, wit- en bruingoed, rubberbanden, autowrakken, accu's en batterijen) wordt een terugnameplicht opgelegd. Daarnaast wordt een verbrandingsverbod voor recycleerbaar afval ingesteld.

SUBSIDIEBESLUIT

Het subsidiebesluit dat in 2002 van kracht werd en een reeds bestaand besluit verving, moet het mogelijk maken subsidies te verlenen aan lagere besturen zoals bijvoorbeeld gemeenten voor de voorzieningen ten behoeve van preventie van afvalstoffen of de installaties waar handelingen m.b.t. afvalstoffen worden gesteld. Medio 2004 wordt de aangepaste Vlarea van kracht: deze voert o.m. de aanvaardingsplichten in en legt de bedrijven verdergaande sortering op.

PRESTIBESLUIT

Presti staat voor preventie stimulering schone technologie in de industrie en moet het ontstaan van afval- en emissiestromen in de industrie voorkomen of verminderen of de schadelijkheid van de onstane afval- en emissiestromen verminderen. Deze besluiten regelen de subsidiëring van de preventieprojecten.

PCB-PLAN

Het PCB-plan dat werd vastgesteld bij besluit van de Vlaamse regering van 17 maart 2000 bepaalt de wijze en de timing van verwijdering van PCB's en PCB-houdende apparaten.

2.6.2 Federale wetgeving

2.6.2.1 *Wet op giftig afval*

De Wet op het giftig afval van 1974 en het KB van 1976 zijn nog steeds van kracht in het Vlaamse gewest in die zin dat de objectieve aansprakelijkheid voor de producent van dit soort afval - niet te verwarren met gevaarlijk afval - voor de schade voortgebracht door dit soort afval blijft gelden tot de definitieve verwijdering ervan.

2.6.3 Internationale wetgeving

2.6.3.1 *Evoa*

Evoa is de afkorting van Europese Verordening inzake overbrenging van afvalstoffen binnen, naar en uit de Europese Gemeenschap. Deze Verordening is rechtstreeks van kracht binnen het Vlaamse gewest op de uitvoer van afvalstoffen vanuit Vlaanderen buiten België en de invoer van afvalstoffen van buiten België naar Vlaanderen. Evoa is dus niet van toepassing op transporten van afvalstoffen binnen België. Evoa regelt ook de doorvoer van afvalstoffen door een lidstaat maar wat de doorvoer betreft van afvalstoffen door Vlaanderen is de federale overheid bevoegd gebleven en meer bepaald de FOD Leefmilieu.

Op grond van *Richtlijn 75/442/EEG*, zoals gewijzigd bij *Richtlijn 91/456/EEG* zijn alle lidstaten van de EU verplicht een plan op te stellen inzake het beheer van afvalstoffen. Met het opstellen van een (Ontwerp) *Uitvoeringsplan Huishoudelijke Afvalstoffen 2003-2007* voldoet Vlaanderen aan deze verplichting voor het beheer van huishoudelijk en categorie 2 bedrijfsafval.

2.6.4 Gemeentelijke convenanten

Dit zijn overeenkomsten tussen het Vlaams gewest en de gemeenten met wederzijdse rechten en plichten. Het principe is dat wie onderneemt en resultaten boekt, wordt beloond. Dit betekent financiële ondersteuning door het Vlaams gewest. Het convenant bestaat uit een basisovereenkomst en acht vrij te kiezen opties die de gemeenten kunnen onderschrijven. De basisovereenkomst omvat o.m. dat de gemeenten moeten beschikken over een milieuambtenaar en een adviesraad voor milieu en natuur. De gemeenten moeten bepaalde inventarissen opmaken en bijhouden, een jaarlijks milieuprogramma samenstellen, sensibiliseren tot het voorkomen en selectief inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen en jaarlijks rapporteren over de uitvoering van de acties van het gemeentelijk natuurontwikkelingsplan (GNOP).

2.6.5 Milieubeleidsovereenkomst (MBO)

Een milieubeleidsovereenkomst (MBO) is een overeenkomst tussen de overheid (i.c. het Vlaamse Gewest) en bepaalde privé-sectoren waarin de basisregels zoals die in *Vlarea* zijn opgenomen, worden vertaald in specifieke afspraken. De Milieubeleidsovereenkomst bepaalt hoe de sectoren en de gewestelijke overheden de doelstellingen zoals vastgelegd in de Europese Richtlijn en in *Vlarea* zullen realiseren en welke taakverdeling daarbij geldt.

3 METHODOLOGISCHE BESCHRIJVING EN ONDERLIGGENDE DEFINITIES

3.1 ONDERLIGGENDE DEFINITIES EN CONCEPTEN

- 'Huishoudelijke afvalstoffen' worden in het Uitvoeringsplan Huishoudelijke Afvalstoffen gedefinieerd als 'afvalstoffen die ontstaan door de normale werking van een particuliere huishouding (Afvalstoffendecreet art. 3, § 2.1°) en afvalstoffen die daarmee gelijkgesteld worden, zoals gedefinieerd in artikel 2.1.1 van VLAREA.
- Definitieve verwijdering: vernietiging door verbranding of definitieve opslag op of in de bodem.
- Huisvuil is het huishoudelijk afval dat niet recycleerbaar is, waarmee je niet op het containerpark terecht kan en dus ook niet selectief wordt ingezameld.
- PMD is een selectief ingezamelde fractie die bestaat uit verschillende soorten verpakkingen: Plastic flessen en flacons, Metalen verpakkingen en Drankkartons. Een groot deel (althans in volume) van ons huishoudelijk afval bestaat uit dergelijk verpakkingsafval. Wat niet kan vermeden worden, dient zo goed mogelijk te worden gesorteerd. Zo kan het gerecycleerd worden en als grondstof voor nieuwe producten dienen.

Het ingezamelde PMD-afval wordt afgevoerd naar een sorteerinstallatie. De verschillende stoffen worden er van elkaar gescheiden. Dat gebeurt zowel met de hand als mechanisch. Via een transportband gaat alles naar een trommelzeef. Die zorgt voor een eerste sortering naar grootte. Zo kan het PMD in een volgende fase gemakkelijker gesorteerd worden. PET-flessen en HDPE-flacons worden met de hand uitgesorteerd. Drankkartons worden automatisch afgescheiden. Het ferro-metaal en het aluminium worden er door een elektromagneet uitgehaald. De gesorteerde materialen worden in balen geperst en afgevoerd naar recyclagebedrijven. Die maken er nieuwe grondstoffen en producten van.

- Veel huishoudelijke afvalstoffen met een behoorlijke stukgrootte, vallen onder de noemer grofvuil. Ze worden met speciale ophaalbeurten door de gemeenten en intercommunales, of in hun opdracht opgehaald, en zijn afkomstig van huishoudens, ambachtelijke activiteiten en van overheidsadministraties.
- Uitvoeringsplan (zie website OVAM):
- De juridische status en de politieke betekenis van een uitvoeringsplan liggen verankerd in het afvalstoffendecreet. We gebruiken dan ook enkel de specifieke benaming "uitvoeringsplan" als het voldoet aan de bepalingen van het decreet. De OVAM bereidt het ontwerpplan voor en consulteert de betrokkenen, de Vlaamse regering wint adviezen in en stelt het plan vast. Een belangrijk aspect is de grote betrokkenheid van derden bij de voorbereiding én de uitvoering. Voor elk plan wordt een uitvoeringsorganisatie opgericht voor de opvolging, evaluatie en bijsturing van het beleid.

Waar de richtinggeving die van het milieubeleidsplan (MBP) en wetgeving uitgaat globaal is, kunnen uitvoeringsplannen aanvullend een belangrijke rol spelen. Indien hardnekkige, specifieke of complexe problemen rond bepaalde afvalstromen of verwerkingswijzen enkel planmatig kunnen worden opgelost én

een maatschappelijke toetsing behoeven, dan zijn uitvoeringsplannen aangewezen. Een uitvoeringsplan is een structurerend instrument: het ordent, zet zaken op een rij en legt een goede link tussen beleidsvoornemens en -uitvoering. Uitvoeringsplannen maken het ook mogelijk om marktgerichter en dus ook flexibeler te werken zodat snel op veranderende omstandigheden kan worden ingespeeld. Dit alles maakt het afvalbeleid doelmatiger en doeltreffender.

- Beleidsinstrument (zie website OVAM):

Een beleidsinstrument is alles wat de Vlaamse overheid heeft besloten te gebruiken om één of meerdere doelstellingen uit het afvalstoffenbeleid te bevorderen. De zinsnede 'heeft besloten te gebruiken' heeft een dubbele betekenis. In de eerste plaats is een beleidsinstrument altijd verbonden met het voornemen er een activiteit of handeling mee uit te voeren. In de tweede plaats wordt een instrument pas als een beleidsinstrument gezien indien het onderdeel uitmaakt van de inhoud van het vastgesteld beleid. Dit laatste wil overigens niet zeggen dat we niet over beleidsinstrumenten kunnen spreken indien het beleid nog niet is vastgesteld. We spreken dan van 'mogelijke' of 'voorgestelde' beleidsinstrumenten.

De beleidsinstrumenten kunnen op verschillende manieren worden ingedeeld. Een indeling in drie types is de meest gebruikelijke: de direct regulerende instrumenten, de economische of financiële instrumenten, en de communicatieve of sociale instrumenten.

- Directe regulering is strikt genomen het sturen van gedrag door juridische vastgelegde geboden en verboden
- Economische regulering is het beïnvloeden van gedrag via financiële instrumenten (bv. fiscaliteit, afvalstoffenheffingen, subsidies) en/of via het marktmechanisme (bv. verhandelbare rechten).
- Sociale regulering baseert zich op informatie en communicatie en is gericht op vrijwilligheid en overreding (bv. educatie, overleg, productinformatie, milieubeleidsovereenkomsten).

Het is belangrijk er op te wijzen dat deze types wel van elkaar te onderscheiden zijn, maar niet strikt te scheiden zijn. Meestal worden beleidsinstrumenten gecombineerd ingezet, ook instrumentenmix genoemd. Zo gaat bijvoorbeeld het verbod op sluijkstorten (directe regulering) meestal gepaard met een sensibiliseringcampagne (sociale regulering) en wordt iemand die het verbod overtreedt een geldboete opgelegd (economische regulering, die trouwens ook juridisch wordt vastgelegd).

Net zo belangrijk als de eigenschappen van de instrumenten, zijn de omstandigheden waaronder de instrumenten worden toegepast. Om te oordelen in welke situatie de inzet van instrumenten zinvol is zijn de criteria effectiviteit, efficiëntie, uitvoerbaarheid en (politieke) haalbaarheid de belangrijkste. De waarde van deze criteria is relatief. Een volledig rationele keuze van (een combinatie van) instrumenten is daarom niet evident.

Soms wordt er ook nog een vierde aanvullende categorie 'structurerende' instrumenten gesuggereerd die het gebruik van de drie overige categorieën moet stroomlijnen. Hier staat niet de wijze waarop het gedrag wordt beïnvloed centraal, maar wel het sturen of ondersteunen van de inzet van andere

instrumenten. De belangrijkste voorbeelden zijn planning, uitvoeringsorganisaties en informatiebeheer.

3.2 MEETMETHODE

OVAM voert jaarlijks een enquête uit bij alle Vlaamse gemeenten rond de ophaalwijze en verwerkingswijze van huishoudelijke afvalstoffen. De gemeenten zijn verplicht deze informatie te leveren aan OVAM op basis van de wetgeving rond afvalstoffen, gemeentelijke convenanten en de Milieubeleidsovereenkomsten (MBO's).

De gemeenten hebben dus de verantwoordelijkheid om de desbetreffende informatie te verzamelen. Indien het afval wordt ingezameld en/of verwerkt door derden (privé bedrijf, intercommunale) dan geeft die de informatie betreffende ingezamelde en verwerkte hoeveelheden door aan de gemeente. De resultaten van de inventarisatie van huishoudelijke afvalstoffen wordt jaarlijks door OVAM gepubliceerd in de 'Inventarisatie huishoudelijke afvalstoffen'.

Het gaat hier zowel om het afval door huis-aan-huis ophaling ingezameld als door de inzameling via containerparken of wijkinzamelpunten.

Het aantal inwoners in het kustgebied wordt gecorrigeerd met een factor wegens het afval afkomstig van toeristen en recreanten. Deze factor is afhankelijk van het aantal toeristen en recreanten per jaar (en wijzigt elk jaar). De correctiefactoren toegepast voor het afval afkomstig van verblijfstoeristen zijn gedefinieerd in het Plan Huishoudelijke Afvalstoffen (Ovam).

3.3 BEPERKINGEN VAN DE INDICATOR

Het aanbod aan terminaal te verwijderen huishoudelijk afval zegt niet noodzakelijk iets over de evolutie van het totale aanbod aan huishoudelijke afvalstoffen en is bijgevolg geen eenduidige indicator voor de geleverde inspanningen op het vlak van afvalpreventie. Zo kan het zijn dat het totale aanbod stijgt (wat anno 2002 de facto ook zo is), maar dat door de toegenomen inspanningen op het vlak van hergebruik en recycling de fractie te verwijderen afvalstoffen daalt.

4 GEGEVENS – INPUT

4.1 GEGEVENSBRONNEN (PERSOON, DIENST, ADRES)

- Instantie: Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM)
- Contactpersoon: Lydia Putseys, Roel Vaes
- Adres: Stationsstraat 110, 2800 Mechelen
- Telefoon: 015-28 42 84
- E-mail: Lydia.putseys@ovam.be, Roel.vaes@ovam.be

4.2 VORM VAN DE GEGEVENS

De gegevens worden geleverd in een Excel-bestand. Dit bevat de hoeveelheid huishoudelijk afval die ingezameld werd en het aantal inwoners, met een opdeling naar jaar, gemeente, type afval (= huisvuil, grofvuil, gemeentevuil, sorteeresidu PMD) en inzamelwijze. De informatie rond restafval per gemeente kan jaarlijks gratis worden verkregen bij OVAM.

4.3 KWALITEIT EN BESCHIKBAARHEID VAN DE GEGEVENS

Dankzij de jarenlange traditie waarbij elke Vlaamse gemeente en intergemeentelijk samenwerkingsverband haar afvalstoffengegevens bij het begin van elk jaar doorgeeft, beschikt Vlaanderen over goede en actuele cijfers inzake selectieve inzameling, recycling en eindverwerking van huishoudelijk afvalstoffen. Deze cijfers vormen het kwantitatief toetsingskader voor de beoogde taakstellingen. Op deze manier geven ze de zwakke en sterke punten van het Vlaams afvalbeleid aan en kunnen ze gebruikt worden om het beleid bij te sturen in de toekomst.

OVAM voert een controle uit op de door de gemeentes geleverde informatie op basis van gegevens die worden geleverd door andere kanalen (verbrandingsinstallaties, FOST Plus, Bebat, e.a.). Daarnaast is er een tweede 'controle' mogelijk door de gegevens van één gemeente over meerdere jaren te vergelijken. Indien hier opvallende uitschieters tussenzitten (bv. een onverklaarbare daling van de gemelde hoeveelheden in een bepaald jaar) dan is er waarschijnlijk een fout geslopen in de gemelde gegevens. Over het algemeen is de matching tussen de door de gemeenten geleverde informatie en de informatie van andere kanalen vrij goed: de foutenmarge bedraagt nauwelijks een paar procent.